

ТЫЗЭКЬОТМЭ – ТЫЛЪЭШ!

1923-рэ ильэсүүм
гээтхалэм
кыншгээжьагаа кыншдээ

Адыгэ Голос адыга макъ

№ 1 (21490)

2018-рэ ильэс

БЭРЭСКЭЖЬЙИ
ЩЫЛЭ МАЗЭМ и 10

Кыншгээжьагаа ыкы
нэмэгдэх кыншбархэр
тисайт ижүүлэгчийн
WWW.ADYGVOICE.RU

Адыгэ Республикаам и Правительствэ игъээст

Владимир Путиныр нэкъокъогъу зимиэ ПОЛИТИК

2012-рэ ильэсүүм УФ-м и Президент Иэнатээ зынхажыгъэм кыншыублагъаа
Владимир Путиным иполитикэ, иофшакъэ дэзгээштэрэ цыфмэ япчьягъэ
процент 16-къэ нахыбы б хуугъэ ыкыи про
цент 80-м зыкыи кыншыкъэжьыгъэп.
Аш фэдэ ушээтынхэр зынхыгъэр Урысые
гупчэу цыфхэм яшюшхэр зэзыгъашэ
рэр — ВЦИОМ-р ары.

2012-рэ ильэсүүм кынш
алыгъом изыт дэгүүшхүа
гээп. Дунзэ экономичесэ
кризисин кыншкъохэр мын
къэ цыфмэ зэхашштыв
гэх, ящыяа-псэукъэ
кыншыльгъэгъаа. Арэущтэу
зэрэштээ, Урысыем ипа
щэ цынхыаа цыфмэ фа
шырэм кыншытвээп.
А уахтэм ыпээкэ, 2011-
рэ ильэсүүм итгээгъээ
мазэ ВЦИОМ-м джыри
зэхищэгъэгъэ упчлэнхэм
кыншэльгъэгъаа Влади
мир Путиным процент
50,7-мэ зэрэдьрагштэ
рэр, нэмэгдэх илтгэвэл
зинаагаа процент 33,8-рэ
зэрэхьүүтвээгъэр.
Жыоныгъокъэ мазэм,
2012-рэ ильэсүүм, Пути
ним инаугурации зытэл
нэүжүүм тохижэм язитет

(Икэух я 2-рэ
нэкъуубгъом ит).

ИСКУССТВЭР — ТИБАИНЫГЬ

Адыгейим иорэдьо мэлэйичхэр тижъуагъох

Урысыем зэкээ ишъольтырхэр зыхэлжьээр зэнэ-
кьюкоо «Жынхажыкъ» зыфиорэр («Новая звезда»)
телеканалэу «Жынхажыом» щынхажыгъ. Аансамблэхэр,
артистхэр аш щынхажыгъагъэх.

Осэшхэм якуп ипащэу, ком-
позиторэр Максим Дунаев-
скэм кыншэриуагъаа, дэгүү-
хэм анах дэгүүжихэм ашыщ
Адыгейим иансамблэу «Кофе
тайм В Бэнд» зыфиорэр. (Co-
feetimeBand).

Аансамблэм ильэс 5 хуугъэу
лоф ешээ. Музыкальнэ 1эмэ-
псымэхэмкээ къадежьиухэ-
рэп, ежхэм орэдьр агэжьын-
чы. Адыгэ Республикаам иза-
служинэ артистхэр Апэнэс Ас-
темир аансамблэхэр «Налмэ-
сым», «Мынхажыапэ инэфиль-
хэм» янбхджэгъушуу, ягусуу
концертхэм ахэлажье. Орэдьо
кулым хэтих Бэрбэч Аскэр, Але-
ксандэр Мироновыр, Люд-
мила Вандер, Ксения Рассо-
маниар, Филипп Лебедевыр.
Финалныкъом балли 100 кын-
шахьи, ашээр чыншээ икын-
дэхын хэлэжьагъэх.

— Ильэсныкъем имэфээкэ ма-
фэхэм анах тызыгъэгушоогъэ
къадежьиухэм ашыщ телешооу
«Жынхажыкъ» хэлажыи, ку-

пэу «Кофе тайм В Бэнд»
финалныкъом зэрэхэхьагъэр,
— илтгэвэл кыншхигъэ-
шыгъ Адыгэ Республикаам и
Лышхээ Күмпилыр Мурат.
— Адыгэ мэкъамэхэм атхе-
гъэхэ орэдьошихэр зымы
фэйдхэу, лъэхъанын диштэу
кыншхигъэх. Гүсэ тафжкугъэ-
хуу, тымакъэхэр тичынгъэ-
хэм афэтэжкугъэтых...

Адыгейим иансамблэ фина-
лым хэхьагъ. Тиартистхэр яс-
наущыгъэкэ анах дэгүүхэм

ахалытагъэх. Осэшхэм ахэ-
тыгъэхэм гүшүэ дахэу кынш-
мэ ашонгъор кыншытвээн амы-
лэхкэу чыншээ ифагъэх.

— Макъэхэр бэ мэхүүх,
зедештэх. «Орэд
кыншытвээрэ
мэлэйич-
хэр»

арэущтэу Адыгейим иартистхэм
сяджэ сшонгъу, — кыншытвээн
Урысыем изаслужинэ арти-
сткэу, зэлжашээрэ орэдьоу
Зарэ.

— Орэдьр кыншытвээн
сигуушуагъ, лэгү сафитеуагъ
артистхэм, — кыншхигъэшыгъ
осэш кулым хэт артист цэргы-
юу Дмитрий Харатын.

Зэлжашээрэ артистхэр Юрий
Николаевыр нэгушоогъ тиорэ-
дьохэм къалэгъокыгъ, осэш-
хэм ацэлээ Адыгейим иорэ-
дьохэм кынштхугъ.

Адыгейим изаслужинэ ар-
тистхэр Апэнэс Астемир тиньб-
дэгъуу, тызэкээупчээ. Искус-
ствэр шуу зыншалтэгъурэ уна-
хьом шаплуу.

Москва иансамблэ ашээр

чыншээ фагъэшшоагъ, аш
осэшхэм янушаа, телевизоры
им элтэгъэхэм яшюшхэр
телефонкээ кыншытвээн
Шылэ мазэм и 9-м чэштэй
сихыатыр 12-м эхуулэу зэ-
хэштэхэхэм афитеох, аш
чуух зэфхэхысиххэр ашы-
штэх.

Астемир, опсэу! Шыншээ, аш
ансамблэ хэтхэр! Лъэпкэ
искусствэр лъагэу шууэти-
гъэ. Адыгэ Республикаам къа-
хэжэгъэшыгъ, нэгжирэ миллион
пчагъэ жууэгушуагъэ. Тхэм
насынышо, бэгжашэ
шыуеш! Шыншээ, шуу-
кынштэх.

САХЫДЭКЬО
Нурбай.

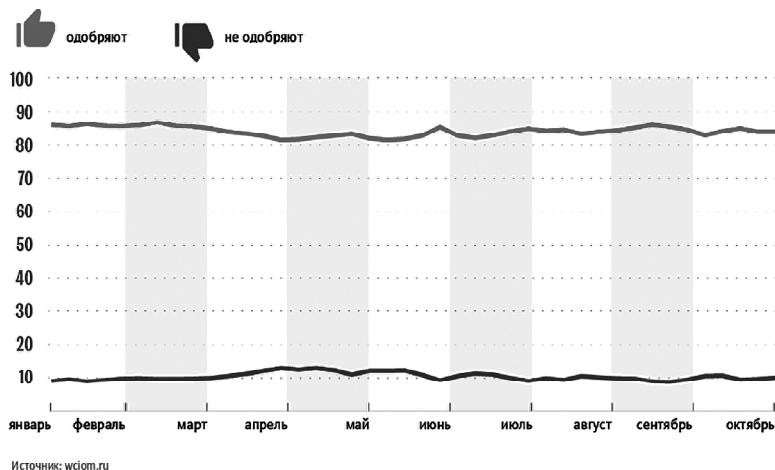

(Иклэвх).

нэфэшьхяаф шыныкъэ хүргээ: Президентым цыхъэ фэзы-шыхэрэм япчыагээ процент 70-м кэхъаг, дэзмыгыштэхэрэм — 30-м нэсэү къащы-клагь. 2014-рээ ильясым нэс къэралыгьо пащэм ирейтинг джащ тетэү щигтыгь. Ау а ильясым къалэу Шъачэ щыкъогъе Олимпиадэм, гъэтхэпэ мазэм Кырым тарихым хэхъэгъе референдумыр зэрэццызэхаша-гъэм, къыкылэльыкъорэ мафэм аш исуверенитет зэрэштагъэм яшыгаачькъяаф шыныкъэхь

Динамика оценок одобрения и неодобрения деятельности президента РФ В. В. Путина в 2017 году

гъэгъозэгъэнэр ары. Гъэтхапэм щылэшт хэдзынхэм Владимир Путиныр зэрааштэклолщым щеч хэлэлэп. Ехъ-өжьырэу зыкъизэригъэлъэгъуагъэр лъэбэкүу тэрээзү сэлъытэ. Джащ фэдэу теледебатэу щылэштхэм ахэлэжъэнэу тыщэгугыы. Мыгъэрэ хэдзынхэр гъэшэгъон хъунхэу сыхэллээ. Сыда пломэ В. Путиным нэмыкчу унаал зытебдээн плээцкыщт нэмык! кандидатурэхэри шицхэс снахах кийхээлээ

Елъык | Эхэр

ХЬАНЭХЪУ Русъян — философиe шIэнныгъэ- хамкIа доктор:

— УФ-м и Президентэу Владимира Путинаш ышлағыэр, ышлағыэр цыифхэм дэгьоу аль-түү ыкли аш уасэ фашын амал ял. Ау тиуахьтэ анахь мэхбанэшко зилэр тапэкіл аш гүхэлдээ илэхэм обществээр ашиг-

щырэр КПРФ-м кыыгъэльэгъогъэ Павел Грудининир ары. Ау, ыпэкіә кызыэрэсlyағъэу, хэдзаклохэм янахыбыэм Владимир Путиним бирэл энчэнт

**АЦУМЫЖЬ Казбек —
тарихъ шІеныгъэхэмкІЭ
доктор:**

— Къэралыгъом ипэшэ Іенаты 1уҳъанымкыл Владимири Путиним ебгъашэн кандидатуре непэ ўылэп. Цыфхэр зэрэшыгъухарэм зыкынфабъа-

иагъ», — къеiyатэ политическэ ушэтынхэр шыгъэнхэмкээ ВЦИОМ-м икъулыкъу ипащэу Михаил Мамоновым.

Аужыре упчленхэ шэклогъум и 26-м, 2017-рэе ильтэсн зэхажагьэм кызыэрэгийгээ угайгээмжлэ, Урысыем цыгсаурэмэ я процент 83-мэ Президентым иполицтике дырагьштэ, цыхье фаши

Лъэпкъ стратегием инсти-

тут ипрезидентэү Михаил Ремезовым къызэриуагъэмкэ,

аперрапшэу консервативнэ шэнхэр кызызбэктырэ политикийн ары Президенттыр цыфмэ къазэрэцьхъурэр. Консервативнэ лъэныкъом зыфэзыкъудийхэрэ хэдзаклохэм ар агу рехьи. Владимир Путиним ирейтинг къэхъян политик непэрэ мафэмкэ щылэп. Аш ыуж къикырэр Сергей Шойгу, процент 19,2-мэ аш цыхъэ фашы. Владимир Жириновскэм дэзигъаштэрэр процент 10,8-мэ, дэзымыгъаштэрэр —29,1-рэ. Адрэ политиким ярейтинг ахэм анахь монголы.

Нэмүкэл фондмэ ашыгъэ уштыхнхэр штэхэмэ, гүщүэм пае, «Общественное мнение» зыфиорэм иктыгъэ ильсэым ишэклогу мазэ зэригъэунэфыгъэмкэ, Урсырем щыпсэурэм я процент 69-мэ амакъэ Путиным фатыщыгъэ нэгэ хэдзыхнхэр щылагъэхэмэ. Джащ фэд, «Левада-центр» зыфиорэм цыифхэм яеплтыкэ зэргъяшлаг. Аш зэрилтыгъэрэмкэ, Урсырем щыпсэурэмэ я процент 53-мэ Владимир Путиним амакъэ фатыщ, Владимир Жириновскэм процентилл нынг.

Гуманитар-политическэ ушэ-
тынхэмкіэ институтын иэксп-
ертэй Владимир Слатиновым
къызэршиуагъэмкіэ, Урысыем
щыпсэурэ цыфмэ янахыбэм
еплыкіэу ялэр мыш фэд: Влади-
мир Путинир нэкъокъогъу зи-
мылэ пэрыт, аш къэхъан полити-
к непэрэ мағамкэ шынэл

**Хэүтгэхэр
кызыфигъэфедэхээз
зыгъэхъазырыгъэр
ДЭРБЭ Тимур.**

клагъэу Ѣылхэр Владимир Путиным дэгъоу ёшлэх, ахэр дэгъэзыжыгъэнхэмкээ пишэн фаем дэгъоу Ѣыгъуаз. Сэ сшъхэкээ тикъэралыгъо ипаще хэдзынхэм теклоныгъэр къащыдихынэу сыйфэлъало, политикэм зыхэт ильяс пчагъэм къыклоцээфэхьысыжь тэрэзхэр ышынхэ, цыффхэм апэблагъэ хүн ыльэктыгъ — ары постэуми анах шъхьаэр.

Зыгъэхъазырыгъэр ТХАРКЪОХЪО Адам-

ТЩЫГҮУПШЭХЭРЭП, ШЪХЬАШЭ АФЭТЭШЛЫ

Чының зэфэшхъяфхэм зэпэуцунхэу ачы-
Iагъхэм ахэкIодэгъхэ дзэкIолIхэм яшIэжь
фагъахыгъа захахъа. Мынкъуада шыныIагъ-

Дээкіолхэм ягъяшшэрэ щытху исаугъэтэү Мые-кьюапэ икъыблэ лъяны-къокіэ Ѣылэм митингэү Ѣыкъуагъэм Адыгэ Республика и Парламент и Тхаматэу Владимир Нарожнэр, лъыхъужъеу фе- — я гээрэ мыекьо- пэ шхончэо бригадэм идээкіолхэу фэхыгъэхэр тъыгъупшэхэрэп, — къытиуагъ В. Нарожнэм. — Лъепкъыбэ зыщыгсэурэ хэгъэгум Ѣэгын шүй ма- къэхэр ашц нахьыбэрэ Ѣынзэхамыхыжынхэм ты-

ПЫЛЫНЫР ТИПШЪЭРЫЛЫШ

Урысыем и Лыхъужъэу
Евгений Осокиним ятэу
Анатолий, Адыгейм иве-
теранхэм я Совет итхъа-
матэу Къуаджэ Аслъян,
запасым щылэ генералэу
Александр Дорофеевыр,
Урысыем и Лыхъужъэу,
республикэм и Парламент
идепутатэу Цэй Эдуард,
нэмыкхэу гушылэгъу ты-
зыфэхъугъэхэм мамыр
псэукэм игъэпытэн йофи-
гъо шхъялаэу алъытагъ.

Чыңпээ зәпәуцунхәм ашыфәхъыгъәхәм аңләхәр зәхахъәм кыышырауыгъәх, зы такыкъә афәшьыгъуа- гъәх, сауғәтүм къәргъабәг- хәр кіәралхъа- гъәх, дзә- кіолхәр зәхәтхәу пчегум кырыкъуа- гъәх.

Республикэр арэгушхо

УФ-м и Президент и Рэзэнныгъэ тхылъ Адыгэ Республика и Лышьхъэрэ министрэхэм я Кабинет-я Администрации ипаша игуадзэ Мэшлэкъо Хамедэ къыфагъешшошагъ.

«АР-м промышленностымкэ изаслуженэ юфыши» зыфиорэр къылажыгъ шшэдэкъижээ ыхырэмкэ гүнэлкээ гъэнэфагъэ зиэ обществэу «Газпром межрегионгаз Майкоп» зыфиорэм игнеральна пашэу Арашыкъо Русльян. АР-м изаслуженэ юрист хъугъэх Мыекъолэ районным ипрокурорэ Бэрэтэрэ Аслылан, УФ-м юстициемкэ и Министерствэ и Гъэйорышланэ АР-м щылэм иотдел ипашхэу Брантэ Анжеликэрэ Светлана Гармозарэ, АР-м и Прокурор илээтийн шхъяаэ Евгений Лесных.

2017-рэ илъэс Адыгэим и Къэралыгъо шхъяафтын къэзилэжыгъэхэм аратыжыгъ. Наукэм юльянкъо АР-м и Лышьхъэ рэзэнныгъэ гушигъэхэр пагъохыгъэх, тапеки куачаэ ялэр рапхылээз Адыгэим зэрэфэлэжъэхэр къалагъ.

**Гъонэжжыкъо
Сэтэнай.**

«Адыгэ макъэм» иофышэхэм гухэкишо ашыкъугъ республике гъэзетхеу «Адыгэ макъэм» «Советскэ Адыгэимрэ» яредакциехэм водителэу ильэсэбэрэ ашылжээгъ Шипилов Дмитрий Виктор ыкъом игъонэмисэу идунай зэрихъожыгъэр. Щымыэжжым иахылхэм тафэтхаяусихэ, якъин адэтээты.

ЕМТЫЛЬ Нурбий.

2018-рэ ильэсүм изеко гъогухэр зэхүхыгэх!

Ильэсүкэм имэфэк мафэхэр кызфагъэфедэхээ зекло нэбгырэ мини 100 фэдизмэ Адыгейм зыщагъэпсэфыгь. Ос зыльэгүү зышлонгъохэр күшхъэхэм анэсыгъэх, тичыопс идэхагъэ, кымэфэ мэфэ фабэхэр зыгу еклюхэрэр күшхъэ псыхьо чьэрхэм янэпкхэм кыашууцугъэх.

Хъалыжъом ыкыди адыгэ къэбым ямафэхэр Урысыем имэ- фэк мафэпч хагъэхъагъэх

Ильэсүкэм мэфэкыр унэгъо мэфэкүү алъытами, унэм пэччижъэу ныбджэгъуҳем ахэтэу хэзэгъеунэфыкыгъэхэри къахэхъагъэх. Гүшүлээм па, зекло купэу Липецкэ къикыгъэхэр псыкъечхэхыпэу Рыфабгъо ильэсүкэм щыпэгъокыгъэх. Бзыльфыгъэ ныбжыкыгъэу купым хэтыр гүшүлэгъу къитфэхъугь: «Апэрэу Адыгейм гъэмафэм тыкъэкыгъагь, лъэшэу шыуучыопс тыгу рихыгъ, күшхъэхэр, псыкъечхэхыпэхэр тыгу еклюгъэх. Аш үүж ильэсүкэм мэфэкыри мыш щихэдгэунэфыкынэу, ильэсү-

Компаниеу «Руфатур» ипащэу Бибэ Мурат игуалэу къикыгъэтхыгь: «Зиусхъанэу Адыгэ Хъалыжъор пстэуми алэ ишьыгь! Къэндэлхэм, аджаххэм, кавказ лъэпкхэм, гурт урыс шьольырхэм ашашырэ тхъацуухэкхэм, щэлэмэ лъэпк зэфешхъафхэм адыгэ хъалыжъор атеклюагь! Аш фэтшырэ мэфэкыим, адыгэ шхынхэм яшуагъэкэтишьольыр зэрэ Урысыеу щядгъэшагь. Къытырадзэш, тимэфэкхэм ахэлажъэх, зерагъэлэгъух ашлонгъоу зеклохэр Адыгейм къэклох! Ар зымуас щылэп! Аш ыпэ едъэхъузэ тылыкотэшт! Тигухэлхэр Тхъэм къыдигъехъуных!»

Ильэсүкэм икыхъагы шыыпкъэ джыри зыхъаклэш зэтет Рыфабгъо къыщызэуахыгь.

Унэ-Къэжъ юшхъэ тхы- цэм удэкыуа- емэ, Нартхэм яушьо унэсышт

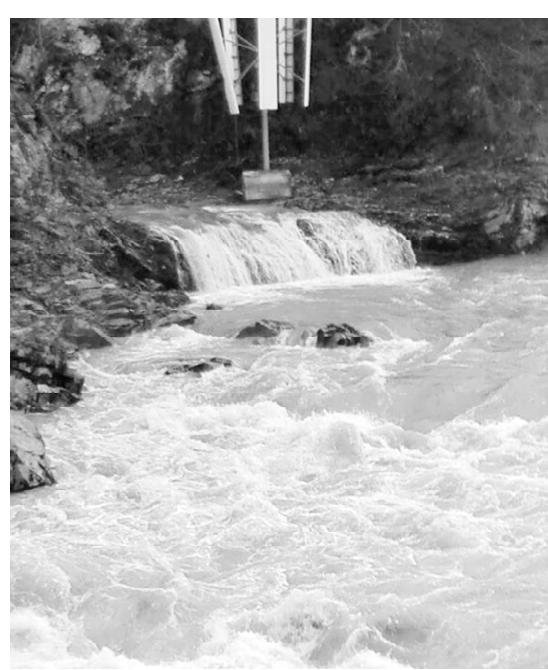
Чылпэ хъалэмэтэу тиэхэм ашыц Унэ-Къэжъ күшхъэ тхыцэм дэклоэрэ кэлэсэ гъонгур. Хы шхъашьом метрэ 900-кэ төлтэйкыгъэ тхым аш удешиа. «Нарт-скай» («Нартушъор») зыфиорэ проектым

хэтэу мыш пэсэрэ адыгэ щагу зэхэт хъаклэшрэ джэныкъорэ щызэтрагъэпсихан ямурад. Проектым дэлжээшт 2018-рэ ильэсүкэмдээ искуствэм ыль-нэйкъо АР-м и Къэралыгь пре-мие къизыхыгъэу, зэллашшэрэ сурэ-тышшэу ыкыди архитекторэу Бырсыр Абдулахь. Я 18 — 19-рэ лэшшэгъухэм адыгэ шьолтырым къинхъэгъэ зеклохэм адыгэ атрашы-кыгъэ сурэтхэу къыднэсэжыгъэхэм атхыгъэ къе-гъэлэгъоным

кээм тышыпэгъокынэу тыгу къихъагь. Шыуишьольыр зеклоным зыщуушьомбгыу, хэхно-нэгъэхэр шьошьых. Унэгъуиттум тызэгъусэу тыкъэкыуагь, тисабыйххэри тигъусэх. Адыгейм къимафэр щышьаб, тигъэр къыщепсы, тыфаемэ, күшхъэ ос шыгухэм танэсүшт, блахъэх. Ильэсүкэу къихъагъэмкэ пстэуми тафэгушо, дэгьюо зыдь-тээпсэфыгъэу тыкъожууцт!»

Псыкъечхэхыпэу Рыфабгъо щыкъорэ адыгэ хъалыжъом, къэбым, къужым ямафэхэр зэрэ Урысыеу щызэлъашлагъэх. Ахэр зеклохэм якласэ хъуягъэх. Этнозеклоным хэхнонгъэхэр зыщишырэ шьолтырхэм ясатыр тиреспублике пытэу хэууцагь. Хъалыжъом ыкыди къэбым ямафэхэр Урысыем имэфэк мафэпч хагъэхъагъэх.

ибысымэу Павел Шаршавенковым къызэриуагъэмкэ, мэфэк мафэхэм кэлэсэ гъогумкэ Унэ-Къэжъ юшхъэ тхыцэм зекло 400 — 600 фэдиз дэклюягь, хъаклэшхэм защыгъэпсэфыгъэхэри ахэтэу нэбгырэ миниш фэдиз щызблэкыгъ, зэпуу ямылэу тоф ашлагь.

Псы щыугъэм зыщыбгъэ- пскыимэ, Укъы- зэтенэшт!

Чы чэгъым къычэкире псы щыугъэ фабэр зыщаубытырэ уцуулэхэр зекло пчагъэхэм кымафэм зыгъэпсэфыпэкэ къыхахы. Аш фэдэу Мыекъопэ

джырэкэ зуушихъэхэм чылпэ щиубытыгь ыкыди ар зеклохэм агу рехы. Ростов къикыгъэ купыр унэгъуитлоу зэхэтыгь, хъульфыгъэ анахыжъэу ахэтагъэхэм зэдьрагъаштэу хагъэунэфыкыгь: «Адыгейм ичыопс лъэшэу тыгу рехы. Аш имызакъо, адыгээм ятарих, яшэнхабзэхэр тшыгъэшшэгъоных!»

районым пчагъэ ит хуугъэ. Язырэм ипащэ игуадзэу Павел Павловым къызэрэтиуагъэмкэ, градус 90-рэ фэдиз истырыгъэу чы чэгъым къычашыре псы щыугъэр градус 37-м, цыфым иктышьол ифэбагъэ нэсэу, агъеччыызэ, аукъэбзэзэ псыуубытылэхэм арагъахь. Фэдэ шыкъэкэ агъэпсэолъэрэ ыкыди жуугъэу агъэфедшүүрэ термальнэ псыкъычэшылэхэр зэртихэр, Къыблэ лъэныкъом ишьольырхэр зыпштэкэ, Адыгэир ары нылэп. Хъаклэш зэхэт пчагъэхэр къятэкъо-кыгъэхэу мэлажъэх, ахэм ахэхь зэпэйт. Фаехэмэ, зы куп, зы унагъо апае псыуубытылэхэм хэхыгъэхэр зыпэлхэри ахэтых, пстэуми ауасэ зэтэфыгъэ. Зекло чылпэ шыг лъэпк зэфэшхъафхэр къегъэтэсэкыгъэх, чыг гъэтэсэжкъхэр ежь-ежырэу къагъекъых, тхаклумкъыхэхэр, щагбузы зэтэфыгъэхэр зыщауцт шыхъагъэхэр къагъеуцун ямурад, хэтэркъиэрэ къызщаагъекъирэ фэбаплэхэри ялэх.

Адыгейм изеко-зыгъэпсэфылэхэм хэхнонгъэшүүхэр ашых, ахэм якүрэ гъогухэм заушьомбгыу, нахь къыхэгъэшыгъошу мэхъух, зэлжашх, цыф пчагъэу къяктулээрэм хэпшыкъиу хэхуягь. **ТЭУ Замир.**

АЩЫФЭГУШІУАГЪЭХ

гъо щызэхэгъэнхэм зиахъ хэзышыахъэхуу Мыекъопэ гурыт еджаплэу N 6-м ипащэ игуадзэу Елена Ждановам, Мыекъопэ лицеен N 8-м адыгабзэмкэ икілэе гъаджэу Гъуклэл Дариджанэ, Джеджэ районымкэ гурыт еджаплэу N 6-м урысыбзэмр литературамрэкэ икілэе гъаджэу Нина Прокопцевам Ростобрандзорым ирэззенгъэ тхылъхэу афигъашошагъэхэр Кіерәшэ Аңзаур артыгъягъэх.

— Ильэси 5 хуягъэу Адыгейим республикэм «Еджеплаклэм

кілэе гъаджаклэхэр» зыфиорэ республике зэнекъокуу щызэхашэ, — кыгуагъ министрэм. — Кілэе гъаджэ ныбжыкіхэр нахыбэу еджаплэм къещелэгъэнхэм къэралыгъо пашхэм анаэ зэрэтийн ишыхъату ар реклокы. Мигъэ мы зэнекъокуу кілэе гъаджэ ныбжыкі 12 хэлжэгъягъ. Ахэр мэзи 3-м кыщегъажаагъэу ильэси 2,5-м нэсэу иоф зышигъэх кілэе гъаджэ. Нэгыгырэ 12-м щышэу 5-р кілаклэ. Аш зэхэшаклохэр льэшэу ыгъэгушуагъэх. Кілэе гъаджэ ныбжыкіхэр льэнекъокуу 6-кэ зэнекъокууагъэх. Хэлжэхэрэм шэнгъэ, іспэлэсэнгъэ дэгүхэр къагъэлэгъуагъэх.

Зэхэсигъор зышикгуагъэхэм чэмыфэу цыфыбэ къеклонлагъ. Коллегиум иоффшэн кызызэуихъигъыкыи зэрищагъ АР-м гъесэнгъэмрэ шэнгъемрекэ иминистрэу Кіерәшэ Аңзаур.

Гъесэнгъэмрэ шэнгъемрэ альыпльэрэ Федеральнэ кууллыкъум 2017-рэ ильэсийн республикэм зыкыи уштынхэр дэ-

республикэ зэнекъокуу щытеклуагъэх Мыекъопэ районымкэ гурыт еджаплэу N 17-м тарихынрэ обществознаниемрэ

кэ икілэе гъаджэу Олег Караковыр. Аш сомэ мин 25-рэ нэмыкі шухъафтынхэмрэ фагъашошагъэх. Призер хуягъэ нэгыгырэ 4-мэ сомэ мининиш зырызрэ шухъафтынхэмрэ аратыгъэх. Ахэр дэеу зэхэзыхыхэрэмрэ зымыльгъуухэрэмрэ я Адыгэ республике еджеплэнтернат индженеризыбзэр щызгъашээрэ Фархад Обидовыр, Тэхъутэмькое районымкэ гурыт еджаплэу N 19-м информатикэмкэ икілэе гъаджэу Елена Соболенкэр, Мыекъопэ гурыт еджаплэу N 17-м іскыб къэралыгъуабзэхэмкэ икілэ-

сэныгъэ зыхэль ныбжыкіхэм къэралыгъо ынааэ зэрэтийн ишыхъат къэралыгъо программэу «Гъесэнгъэм ихэхъонигъ» зыфиорэм иоф зэришлэрэр. Аш иофхъафтынхэмрэ ашыц лъэнекъо зэфешхъафхэмкэ гъехъягъэ зиэхэ ныбжыкіхэр кыхэгъэ щыгъэнхэр, ахэм анаэ атэгъэтэгъэнхэр. Аш фэдэу мыгъэ Адыгейимкэ ныбжыкі 10 кыхъагъэшыгъыкыи АР-м ипремиехэр аратыгъэх. Нэгыгырэ пэлчч сомэ мини 10 зырызрэ уасэ зиэ шухъафтынрэ ахэм афагъашошагъэх.

Аш фэдэу кыхъагъэ щыгъэхэм ашыцыхъ Тэхъутэмькое районымкэ гурыт еджаплэу N 1-м щеджэрэ Аккэгъу Закир,

рыт еджаплэу N 4-м иеджаклоу Плэхъусэж Адам, Теуцожь районымкэ гурыт еджаплэу N 4-м щеджэрэ Хъакъуй Андзор ыки нэмыкіхэр.

Тланэ коллегиум иоффшэн льгъиэкотагъ. Опекэмрэ попечительствэмрекэ иоффшэнэреспубликэм зэрэшьзэхэшагъэм ехъылгъагъэу кыгъущыагъ министрствэм иотдел ипащэу Уджыхъ Бэлэ, министрствэм иотдел иоффшэнэ Бээсэжь Зарэ консультационнэ гупчэхэм яоффшэн кытегущыагъ.

Республикэм иеджаклохэм кэлэдэжаклохэм ягъэшхэн зэрэшьзэхэшагъэр кыгъиотагъ министрствэм иотдел ипащэу Нэгъэрэкъ Алый. Министрствэм иотдел ипащэу Марина Михай-

Максим Пуховыр, Красногвардейскэ районымкэ гимназиу N 1-м физкультурамкэ икілэе гъаджэу Абэсэ Мурат.

Шылэнгъэм ильэнекъо зэфешхъафхэм — гъесэнгъэм, наукэм, спортым — гъехъагъэхэр ашызышыгъэхэм, іспэлэ-

ловскаяр республикэм ичыпэ зыгъэорышыгъицхэу гъесэнгъэм льгъиэхэрэм яоффшаклэ кытегущыагъ. Ахэм ыки нэмыкі иоффшохэу кыаэтигъэхэм япэгъохэу коллегиум хэтхэр кыгъущыагъэх ыки унашшохэр аштагъэх.

СИХҮУ Гоощнагъу.

Апэрэу Адыгейим кыщызэуагъыгъ

АР-м икъэралыгъо бюджет учреждениеу «Зыныбжь хэклотагъэхэм ыки сэкъятныгъэ зиэхэм яреспублике унэинтернат» зыфиорэм прокатым ыки реабилитацием епхыгъэхэ техническэ пкыгъохэм ягъэцкэжын фэгъэзэгъэ псэуалъэ кыщызэуагъыгъ. Аш хэлжэгъягъ АР-м иоффшэнэмкэ ыки социальнэ хэхъонигъэмкэ иминистрэу Мырзэ Джанбэч, социальнэ ухуумэнэмкэ Фондым икъутамэу Адыгэ Республикэм щылэм ипащэу Натхъо Разынет, АР-м псаунгырэ къэхуумэгъэнэмкэ иминистрэ игуадзэу Емтыйль Оксанэ, нэмыкіхэр.

Мырзэ Джанбэч игушыи кыззэрэшчиуагъэмкэ, сэкъятныгъэ зиэхэм ыки нэмыкі купхэм ахахъэхэрэ цыфхэм социальнэ медицинэ іспылэгъу арагъэгъотынэм фэшл мы прокатым ичыпэ агъэспыгъ. Техническэ пкыгъохэр охътэ гъэнэфагъэм къыклоц агъэфедэнхэр ахэм аратыштыгъ.

— Адыгейим мыш фэдэ чыпэ апэрэу кыщызэуагъыгъ, — игушыи кыщыхигъэшыгъ министрэм. — Цыфхэм іспылэгъу афэхъунэу тэгүгъэ, сыда пломэ охътэ гъэнэфагъэм къыклоц техническэ амалыр зыгъэфедэштэм ыщэфынр джы ишыкігъэжынштэп. Мыш къакломэ, ар щигъотыгъ. Джащ фэдэу муниципалитетхэм иоф адэштэнэр тигухэльхэм ашыц. Мыекуапэ имызакью, районэм ашыгсэухэрэм мы лъэнекъомкэ іспылэгъу тафхъуным тыфхъязы.

Иофхъабзэм кыззэрэшчиуагъэмкэ, техническэ амалхэр зыщэфыгъэхэр, тапэклэ зымыгъэфедэжынхэм мыш къирахъылэжынхэр къяджэх.

— Мыш фэдэхэр зиэхэу, ау зымыгъэфедэхэрэм прокатым ыки реабилитацием епхыгъэхэ техническэ пкыгъохэм ягъэцкэжын фэгъэзэгъэ псэуалъэм къахъыжхэмэ, іспылэгъу зищыкігъэ ыфхэм шушишыагъэ яжъуэкын шуульэкыншт, — кыгуагъ Мырзэ Джанбэч.

Псаунгырэ ылъэнекъокэ гумэкыгъо хэфагъэхэр е реабилитацием епхыгъэхэ техническэ пкыгъохэр зищыкігъэхэр къалэу Мыекуапэ иурамэу Пржевальскэм ыцэ зыхырэм иунэу N 2-м екюлэнхэ альэкыншт. Аш блыпэм кыщегъэжъагъэхэр бэрэскэшом нэс сыхъатыр 8-м щыублагъэу 17-м нэс иоф ешлэ. Зыгъэспэфыгъо уахътэр сыхъатыр 12-м кынштегъэжъагъэхэр 13-м нэс. Уччэ зиэхэр телефон номерхэр 54-99-45-м, 54-85-42-м атеонхэ альэкыншт.

ГҮОНЭЖКҮҮКЬО Сэтэнай.

ЩЫНАГЬО ЩЫЛЭП

Роспотребнадзорым и Гъэлорышаплэу Адыгейим щылэм грипп ыки пэтхуу-утхуу кыззэ-оллагъэхэм альэнекъокэ тхамафэ къес улъэкунхэр ешыгъ. Зэфэхысыжхэм кыззэ-рагъэлэгъуагъэмкэ, тыгъэгъазэм икілэхэм гриппымкэ сымаджэхэу республикэм зыпари кыщыхагъэшыгъэп.

Арэу щытми, тыгъэгъазэм иаужырэ мафэхэм зэпахырэ уз ялэу хуягъэ-шэгъэ 510-рэ Адыгейим щагъэунэфыгъ. Аш щыщэу хуягъэ-шэгъи 141-кэ сымаджэу кыхагъэшыгъэхэр Мыекуапэ щыщыхъ. А пчагъэр эпидемическе гунаапкэхэм аб-

лэкъыгъэп, процент 74,3-кэ нахь макл.

Роспотребнадзорым и Гъэлорышаплэу АР-м щылэм специалистхэм ыфхэм макъэ арагъэу зыфэсакыжынхэр, гриппыр ыки пэтхуу-утхуу къямыолэнхэм фэшл пешфор-

гъэш юфхъабзэхэр зэрхьанхэу. Ахэм ашыцыхъ нахьбэрэ жы къабзэм хэтынхэ зэрэфаэр, ыфхэр бэу зыщызэу-къэхэрэ чыпэхэм ыки общественне транспортым амал зэриэу защадзынхэр. Сыд фэдизэу узым пешшуекагъэхэм, ар кыззэоллагъэхэр мэфакл иофхъабзэхэм защадзынхэр фае, хъаклэхэр яунэ кыргызэблагъэхэр, иофшаплэм клох хъүщхэп.

Пэтхуу-утхуумкэ сымаджэу ыфхыр ыгцафэмэ, льетемтэу враачым дэжк клон фае ыки аш ылорд дэх имылэу ыгъэцкэлэнэу щыт. Враачхэм кыззэ-ралоремкэ, гриппыр зипкынэ-лынэ кыззыхъэхъэгъэ ыфхым апэралшэ антибиотикхэм яшонэу регъажъэ. Ар тэрэзэп. Пстэуми апэу унааэ зытебгъэтын фае уиммунитет ары. Сыда пломэ мы узым пешшуеклон зылъэкынштыр ыфхым ипкынэ-лынэ хэль иммуннэ системэр ары. Арышь, «иммунномодуляторхэр» амиксин, арбидол зыфэлштхэм уяшьомэ ишуагъэ къэклонхэр враачхэм альэтэ. Зэпахырэ узым зимишьомбгъуным фэшл узэрэс унэм ишхъянхъупчъхэр лупхыхээ жы къабзэе къарыгъэхъян ыки дезинфекцие зэрэшырэ пкыгъо бъэфедээз джэхашъор птхакын фае.

KIARЭ Фатим.

ТИЮБИЛЯРХЭР

Узэрыгушон шэнэгъэлэжьишхү

Сикъоджэгъоу Кыргъ Асхад Юсыф ыкъом тарихъым изэгъешлэнкіэ, изэхэфынкіэ пүнүгъ-гъэсэнгъэ мэхъанэшхо зиэ научнэ тоофшагъэхэй адыгэ лъэпкъхэм афэгъэхыгъэхэй ытхыхэрэм уасэ афэшыгъуай. Ар тарихъ шлэнгъэхэмкіэ доктор, профессор, Дунэе Адыгэ Академиет иакадемик.

Теуцջой районым ит псэүлэй Чабановым 1958-рэ ильэсүм щылэ мазэм и 1-м Асхъад къышыхъуль. Гурьт еджаплэр къызехухым ыуж, Пшызэ къэралыгъо университетым чахьи, аш тарихъымкэ ифакультет дэгъо щеджагъ, 1980-рэ ильэсүм къуухыгъ. Илофшэн апэу зыщыригъэжьагъэр Тэхъутэмькьое районым ит Щынджые гурьт еджаплэр ары. Клэлэ ныбжыккээм игутиныгъэкэ, къыхихыгъэ сэнэхъатым фэшынкъэу шлэнгъябэм зызэрафищэирэмкэ илофшэгъухэм нахь къахэшэу зэхъум, ынаэл къытырадзи, бзэм, литературэм ыккэ тарихъым язгээшлэн пыль Адыгэ шлэнгъэз-ушэтэкло институтым тарихъымкэ исектор инаучнэ тофышигъурагъэблэгъагъ. А ильэсхэм къыдэхъульгъэр мыма-ккэми, ыгу нахь пэблэгъэ клэлэгъеджэ сэнэхъатэу щымыгъупшештгъэм фегъэзэжы. Аш пае Краснодар мэктюжынь, Пшызэ къэралыгъо университетым ыккэ культурэмрэ искуствэмрэкэ Краснодар къэралыгъо университетым клэлэгъаджэу тоф ашишлэу еублэ. Ильэсиплэйм ехъу ыгу етыгъэу, ишлэнгъэ хигъэхъоным пыльэу тоф ышлаагъ. А лъэхъаным тэубытэгъэ пытэ илэу кандидат диссертацием итхын пыльыгъ ыккэ къыдэхъуль. 1988-рэ ильэсүм «Борьба России против контрабанды и работорговли на Северо-Западном Кавказе

(1829 — 1864 гг.)» зыфиоре темэмкіе гъэхъагъе хэлъеу кандидат диссертациер къыу-шыхъатыгъ.

1992-рэ ильэсым игъэтхэмэз къыщыублагъэу культурэмкіе Краснодар къэралыгъо университетым тарихымкіе икафедре ипащэу агъенафа. Шэ-ныгъэлэж ныбжыкіем кілэ-егъаджэу Ioф зэришIэрэм да-клоу, научнэ ушэтынхэр ышы-хээзэ IoвшIегъакIехэр етхых, ежь изэфэхысыжжхэм къафэ-кло. А ильэсым аш научнэ IoвшIегъэ заулэу къыхаригъэутыгъэм Кавказ заом иильэсхэм Темыр-Къохъеплэ Кавказым зэ-хэфыгъуаеу ѿйтхэ политическе хъугъе-шIагъэхэу ѿтреkлокIы-щтыгъэхэр игъэкIотыгъэу къа-шигъэлъегъуагъ.

Асхъад анахъез инаучнэ юфшэн гъехъэгъашуухэр ѿшиыхэу зыригъэжъагъэр Адыгэ научнэ-уштэтэкло институтым лут зэхъур ары. Адыгэхэм ятарихь илофыгъо кызыэрмыклохэу альэхъаным зэфэшхъаф екло-лаклэхэмкіэ къагъэлъагъоштыгъэхэм афэгъэхыгъеу тхыгъэ пчагъэ 1985 — 1987-рэ илтэс-хэм кыхаригъэутыгъ.

2000-рэ ильясым кыышгээжьагъэу Кыргыз Аксхад гуманитар ушштынхэм апылт Адыгэ Республикае институтын идиректореу Ioф ышлағы. Ашт изэхэшэн Ioфшэн фэлээпэлэсэу а ленатлэр зерихьагъ, цыфрыгъэшхо, шхъякылэфэнэгъэ афырилагъ

ШІЭНЫГҮЭЛЭЖЬ иным уасце фэозыгъэшырэр шъыпкъагъэхэлъеу, шъхъэнихыгъеу ишлошкъызыон зыльэкыре цыфэу, тарихым хэшьыкышио фырилэу зэрэштыр ары. Зэхэцэн юфэу зэшүүиххэрэм адаклоу, аришыгъкуя научнэ-ушэтын юфхэм апыль. Адыгэхэм ятарихъ фэгъэхьыгъе научнэ юфшэгъэ инхэу я XVIII — XIX-рэ лэшэгъухэм япхыгъэхэр аш ытхыгъэх. Ахэм ащищых «Государственность Адыгеи: этапы становления и развития», «Развитие общественно-политического строя адыгов Северо-Западного Кавказа (конец XVIII — 60-е годы XIX вв.)» зыфиорэмонографиехэу къыхаригъэтугъэхэр.

Авторым иофтшагъэхэм къязэхиифыгъ Кавказ заом иильэсхэм Кавказым икъохьаплэ щыпсэущтыгъэхэ адыгэхэр политическэ гухэлькэ зэрээз-къоцуощтыгъэхэр. Кыргъ Ас-

Кавказ заом иильэс хыльзэхэр зэпачыхээ, зышхъамсыжье яшхъафитныгэ къахъумээ, аш даклоу Кавказым икъохъэп! Э лъэныкъо щыпсэущтыгэхэ адыгэхэр политическэ организациеу языкъынгээ зыгъэпытэн зыльэкъыщыр агъэпсынэм зэрэпильгэхэр. Иофшагъэхэу илэхэр ыльяпсэу 2004-рэ ильэсүм Кыргь Асхъад доктор диссертациер пхырэгъэкы. Аш специалистхэм осэшхо кыфашигъ, авторым научнэ-ушэтын куухэршишыгъ, темэу Иоф зыдышлагъэр лъэныкъо пстэумки и гъэкотыгъэу къызэуихыгъ. Ашишыуагъэкэ джы Кыргь Асхъад я XVIII — XIX-рэ лэшшэгъухэмкэ адыгэхэм ятарихъ анахь хэшшикъышхо фызиэшэнгъэлэжышхомэ ашыщэу альтытэ. Үвшээкэ зигугуу Кынщытшыгъэхэ хъугъэ-шлагъэхэм япхыгъэу тарихълэжкын Иофшэгын 100-м ехуу къыхаригъэ-утыгъ. Ахэм осэшхо къафашыгъ шэнгъэлэжышхохэу Тхаклыющынэм, Къумыкум, Дзэмыхым, Малышевам афэдэхэм. Къэлгъэн фаер Кыргь Асхъад гуманитар-ушэтынхэмкэ Адыгэ республикэ институтын идириекторуулсан сиафийн чекъе иза

рэу агъэнэфэнүм ыпекіе къатлэу Краснодар культурэмкіе къералыгъо университетэу дэ-тыйм тарихымкіе икафедрэ ипа-щэу 1984-рэ ильэсүм кыыш-гъэжьагъэу 1999-рэ ильэсүм нэсүсифэ тоф зэришлагъэр ары. Тыди Иэнэтлэшхо иэу тоф зышишлэм, адигэхэм ятарихъ тиньб-жыккіхэм ашигъэгүшагъэп. Тильэпкъ итарихърэ икульту-рэрэ афэгъэхыыгъе лекциябэм студентхэм къафеджагъ. Адын-гэхэм ятарихърэ якультурэрэкіе диссертациехэр студентхэм атхыхэмкіе адеэ.

Атхынхэмкә адеғү.
Кырғыз Асхад 2014-рә иль-
сым ионыбы мазэ и 1-м кызы-
щегъэжьагъеу культурэмрэ ис-
кусствэмрекің къералыгъо уни-
верситетэу қылалу Краснодар
дәтүм тарихында иллюстрация
рекің икафедрэ ипащэу джы

Къоѓанэ зеримыїэр.
Кыргъ Асхъад илофшак! ёкыи илофшагъэу къыхэутыгъэхэм осэшко афашибы. Непэ ар тарихъ шлэнтигъэхэмкэ доктор, профессор, Адыгэ Республика м шлэнтигъэмкэ изасслуженнэ юфышашху, Адыгэ (Черкес) Дунэе Академиет иакадемик, икъоджэ гупсэу Хъальэкъуае ицыйф гъэшшуагъ, ѿйтхъу тхыль лъап! ёхэу Адыгэ Республика м ыкыи Краснодар краим къыратыгъэхэр пышы пчыагъ.

ильсыкъем ишэрэ мағе ильс
60 хүгъяа. Тыгу кыыддеңүү ты-
фэлъяло псачуныгъэ пытэ илэү
бэрэ джыри тильэпкъ фэлэ-
жъэнэү. Бэгъаш! охъу, Ас-
хъяд!

Хъодэ Сэхэр.

джы ахэр чыгу тешъохэми ащэлъыхъо. Ыпекіэ къазгырыр агъэфедэштыгъэмэ, непэ чычэгъым хэлъхэ пкыгъохэр къы-

хэзгээшүрэ приборхэр айгыых,
пщаагьо хъумэ е чэццыр ары
тla Klo зыклохэрэр.
«Черные копатели» зыфа-
лохорам стыгэлтээ хөнтээ схам

Іохэрэм япчыагъэ хэхьо, ахэм зэрифэшьуашэу алпэүцужыын klyachie щылэп. Гъээорышлаапэм илофышлэхэм язакъо тичыонопс ибайныгъэхэр кызызтэырагъэнэнхэ альэкъыштэп. Арэущтэу щытыми, зи зэрымысэу бывырэ аппаратэу ышъхыагъыкіэ сурэтхэр кытезыхырэр къащэфы ашлонигъу.

(Тикорр.).

ЧЫОПС БАЙНЫГҮЭХЭР

АхъункIэхэрэ уашъхъэхэм ахэхъо

зыхъункIэхэрэм м
диштэрэ приборык
федагъэхэп. Хэо-хан

Псэүплэу Дахьо пэмычыжьеу юшхъэ зэпэблэгъэ
купым шъэфэу зыщытлагъэхэр бэшлагъэп.
Шхъухашлэхэм альэхъух. Тыгъэгъязэм ахэр
зыщытлэгъэхэ Iуашхъэхэм джыри къахэхъуагъ, ар
къэхэлзэжьеу «Ульский 12» зыфиорэр ары.
Iуашхъээр Шэуджэн районым ит, псэуплэу
Заревэм кынблагъ.

Ар къызаплыыхъэм, зыштыгъякъэр мээз заулэ зэрэхъу- гъэр агъеунэфыгъ. Хабзэр зыукъозэ чыюпсым исаугъэтхэр

зыхъункIэхэрэм мыш уахътэм диштэрэ приборыкIэхэр щагъэ-фотопсигт. Хас настуулан тэлт си-

наукамкэ уасэ зиэ пкыгью-хэм анэсигъэхэп. Специалист-хэм кынэралорэмкэ, метритлы-щы къэнэгтагъэр ахэр къа-лтуунчилжээ.

Аужырэ ильэсхэм «чёрные копатели» зэралохэрэ шхъухьашлэхэм нахь чануузыкъагъэльзгъуагъ. Улапэ, Мые��ъопэ районым ахэр ашылтыхъуагъэх. Адыгэ Республикаам культур-нэ кэнхэр зыдэшыиэ чыпшэхэр къэухумэгъэнхэмкэ ыкы гъэфедэгъэнхэмкэ игъэорышланлэ ипащэу Цыптынэ Рустем къызэриорэмкэ, тиуашхъэхэр зэрэзэхатыхъэхэрэм хэбзээухумэкло къулыкүм илофышлэхэм икьюу мэхъянэ ратырэп. Къыхэкы шъэфэу тлэхэрэм ашыцхэр къаубытыгъэхэм, адэгүшлэхэмэ атлупцыжыхъяу, шхъухьашлэхэм алтымыхъуухъ. Бэджашлэхэм ашыц, сид фэдиз члэнагъэ тичыюпс саугъэтхэм къафаахыгъэми, уголовнэ тоф кыбызэуахыгъеу ыкы

